

Notitie

Onderzoek realisatie 115 PMD-verzamelcontainers

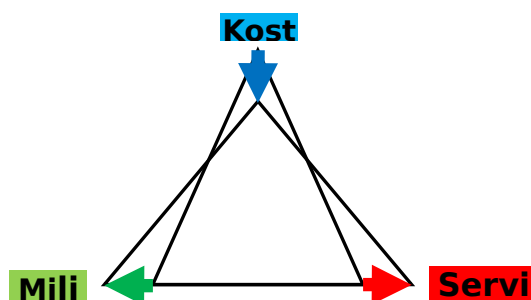
1. INLEIDING

Op 30 november 2023 is er bij het agendapunt Evaluatie 2023 een amendement besproken wat tot doel had het aantal PMD-verzamelcontainers flink uit te breiden. Ons college heeft u de toezegging gedaan de uitbreiding te onderzoeken en het resultaat u te overleggen.

Het onderzoek gaat in op het beleid, het actuele voorzieningsniveau, te verwachten effecten en landelijke ontwikkelingen rondom productenverantwoordelijkheid.

2. BELEID

De gemeente Bergen heeft met haar beleid gekozen voor een mooi **milieuresultaat** en goed **serviceniveau** tegen aanvaardbare **kosten**. Deze elementen van de afvaldriehoek hangen onderling met elkaar samen. Bij de bepaling van het beleid is hier zorgvuldig naar gekeken en heeft dit geleid tot een afgewogen pakket maatregelen.

Het beleid gaat uit van **serviceprikkels** en **tariefprikkels**.

SERVICE OP GRONDSTOFFEN VERHOGEN (SERVICEPRIKKEL)

- de komst van een PMD-rolcontainer voor de laagbouw
- betere scheidingmogelijkheden voor de hoogbouw (GFT-cocon)
- milieuparkjes opwaarderen
- containers voor luiers en kleine elektrische apparaten

SERVICE OP RESTAFVAL VERLAGEN (SERVICEPRIKKEL)

- lagere frequentie inzameling restafval

Bergen heeft gekozen voor bronscheiding bij laagbouw en nascheiding bij hoogbouw.

Bewoners van huizen met een tuin (laagbouw) hebben aparte containers gekregen voor PMD¹. Deze hebben we uitgezet in 2021. Met deze containers is het makkelijker geworden om afval thuis te scheiden. En het werkt! Sinds de PMD-containers er zijn, wordt er in Bergen drie keer meer PMD ingezameld dan vroeger, toen mensen alleen bij gemeenschappelijke containers in de buurt hun PMD kwijt konden.

Voor de inwoners van flats en appartementencomplexen is het lastiger om apart afval te scheiden. Er is vaak geen plek voor aparte containers en in de flat zelf is het moeilijk om gescheiden afval te bewaren. Daarom heeft uw raad bij de vaststelling van het grondstoffenplan besloten om mensen in flats een pas te geven waarmee ze hun restafval en PMD samen in een ondergrondse container kunnen gooien. Dat wordt later bij de afvalverwerker gescheiden.

Sinds 1 januari 2024 is in Bergen ook de tariefprikkel ingevoerd. Dit betekent dat inwoners per keer dat ze restafval weggooien een bedrag betalen. De inwoners van de hoogbouw die het PMD en restafval samen in één bak weggooien krijgen een korting ter compensatie.

De eerste resultaten zijn goed. In 2021 had Bergen nog meer dan 200 kilo restafval per persoon per jaar. Nu is dat gedaald naar ongeveer 140 kilo. De verwachting is dat we in 2024, met het nieuwe betaalsysteem, rond de 100 kilo per persoon per jaar zullen uitkomen. De inwoners doen het dus goed!

PMD-VERZAMELCONTAINERS ALS ACHTERVANG

In de gemeente Bergen zijn een beperkt aantal PMD-verzamelcontainers in de openbare ruimte blijven staan. Deze containers zijn blijven staan als achtervang als inwoners meer PMD hebben dan in de rolcontainer past². Ook sommige inwoners van de hoogbouw maken hier gebruik van. Soms vanwege milieuoverwegingen, en soms om de kosten te drukken. Dit is niet nodig want het restafval wordt bij de verwerker nagescheiden, zodat ook bij de hoogbouw voor PMD goede resultaten worden gehaald.

De huidige containers (24 stuks, zelfs één meer dan voorheen) staan bij frequent bezochte voorzieningen, zoals de supermarkt. Er zijn nu 13 punten waar inwoners terecht kunnen. In de laagbouwwijken waar iedereen een rolcontainer heeft zijn de bestaande PMD-verzamelcontainers vervangen voor stromen die beter passend zijn. Een aantal PMD-verzamelcontainers is vervangen voor luiiercontainers.

3. FINANCIËN

DE KEUZE VOOR BRON OF NASCHEIDING GELDT VOOR DE HELE HOOGBOUW

In het amendement wordt uitgegaan van vrijwilligheid. Dit betekent dat inwoners zelf kunnen kiezen of ze gebruik maken van nascheiding of bronscheiding. De spelregels voor de vergoedingen sluiten deze mogelijkheid steeds verder uit. (zie verder ook onder risico's) Een omslag is alleen mogelijk als het voor de hele gemeente een omslag naar bronscheiding betreft. De businesscase is op dit scenario gebaseerd.

KOSTEN

Voor de uitvoering van het amendement (bij elke hoogbouwlocatie en bij de milieuparkjes overal ook een PMD container) zijn 115 nieuwe PMD-verzamelcontainers nodig. De kosten voor de uitvoering van dit amendement zijn als volgt:

¹ Deze container was op basis van vrijwilligheid. Slechts 90 inwoners (0,6% van de aansluitingen) hebben ervoor gekozen om hun container in te leveren en het PMD weg te brengen naar een verzamelpunt. Al deze inwoners weten dat de bestaande verzamelpunten op termijn niet gegarandeerd zijn.

² Per 1 januari 2024 kunnen inwoners de PMD-rolcontainer vaker aanbieden: 1x per 2 weken i.p.v. 1x per 3 weken.

Investing en eenmalige kosten	Per container	Totaal
Aanschaf en technische plaatsing van de containers	€ 12.000	€ 1.380.000
UOV procedure plaatsing (eenmalig) ³		€ 100.000
Projectbegeleiding		€ 80.000
Totaal		€ 1.560.000

In het bedrag per container is naast de container ook opgenomen het benodigd onderzoek, de werkvoorbereiding, grondwerken, de put, techniek (vulgraad) en afwerking. Ook moeten de tarieven voor de inwoners van de hoogbouw worden aangepast zodat ze uitgaan van bronscheiding in plaats van nascheiding. De gemeente gaat uit van de plaatsing ondergrondse containers. Uw raad heeft bij de behandeling van het grondstoffenplan in 2021 verzocht om zoveel als mogelijk te kiezen voor ondergrondse inzamelvoorzieningen. In dit onderzoek is dit uitgangspunt als basis genomen.

Daarnaast leidt de verschuiving van de nascheiding naar bronscheiding tot extra benodigde capaciteit van de voertuigen. Deze is op dit moment niet beschikbaar (de auto's zijn nagenoeg volgepland). Dit betekent dat de investering moet worden uitgebreid met een inzamelvoertuig (€ 400.000)

EXPLOITATIE

Voor de exploitatie moet er rekening gehouden worden met de volgende kosten

	Op jaarbasis
Afschrijving investeringen	€ 217.500 ⁴
Extra ledigingswerkzaamheden	€ 100.000
Veranderen nascheiding in bronscheiding	Budgetneutraal
Kosten op jaarbasis voor omschakeling naar bronscheiding voor de hoogbouw	€ 317.500

RISICO'S

HET VERVALLEN VAN DE VERGOEDINGEN BIJ BRONSCHEIDING IN VERZAMELCONTAINERS

Het Afvalfonds Verpakkingen zit samen met de overheid aan de tafel om de producentenverantwoordelijkheid op verpakkingen voor de toekomst vorm te geven. Binnen de productenverantwoordelijkheid zijn de partijen die een product op de markt brengen tevens verantwoordelijk voor hun product in de afvalfase. Dit zorgt ervoor dat gemeenten een tegemoetkoming ontvangen voor de kosten die ze maken, maar geeft deze partijen ook een belangrijke stem in de methoden die gemeenten hiervoor inzetten.

Het Afvalfonds zet in op standaardisatie van de inzamelmethoden. Drie methoden (bakken aan huis voor de laagbouw, zakken aan huis voor laag- en hoogbouw en de methode van nascheiding in hoogbouw en zeer sterk

³ De plaatsing van ondergrondse containers verloopt via een Uniforme Openbare Voorbereidingsprocedure (UOV). Op basis van vastgestelde criteria wordt er een voorlopig ontwerp opgesteld. Daarover neemt ons college een besluit wat ter inzage wordt gelegd. Inwoners krijgen de gelegenheid zienswijzen in te dienen. Deze worden gewogen en verwerkt in een definitief besluit wat aan ons college wordt voorgelegd. Daarna staat nog de mogelijkheid tot beroep open. De UOV-procedure komt vergezeld met diverse communicatie, zoals publicaties, inwonerbrieven, telefonische bereikbaarheid en inloopmogelijkheden. Het voeren van de procedure vraagt ambtelijke capaciteit, zoals projectleiding en projectondersteuning, en uitgaven aan middelen en faciliteiten, zoals briefpapier, verzendkosten en huur ruimte

⁴ Bij rentepercentage 4,2% en afschrijving in 10 jaar

stedelijk gebied) worden gezien als de 'best practice'. Deze methoden leveren allen goed te recyclen PMD op zonder hoge vervuilingsgraad. De methode van PMD-containers in de openbare ruimte kent heel veel meer vervuiling en zal naar verwachting op termijn worden afgeschaft:

<https://www.afvalfondsverpakkingen.nl/nl/actueel/persbericht-reactie-uitbreiding-upv-nodig-op-weg-naar-een-echt-circulaire-economie>

Vooruitlopend op deze standaardisatie heeft het verpakkingfonds de keuze gemaakt om per gebied alleen ofwel bronscheiding ofwel nascheiding te vergoeden, en niet beiden.

Ook in de gemeente Bergen is de kans op vervuiling erg groot. De inworpopening van de PMD bak is groot genoeg voor een restafvalzak, of een luierzak. Deze vervuiling kan ervoor zorgen dat hele vrachten brongescheiden PMD afgekeurd worden, en verwerkt (verbrand) worden als restafval. Dit zien we nu al (de afkeur komt met name uit de verzamelcontainers.) De introductie van een tariefprikkel zal dit oneigenlijk gebruik alleen aanwakkeren.

VERWERKERS WEREN STEEDS VAKER AFVAL VAN LOCATIES MET AANVULLENDE BRONSCHEIDING VOOR DE NASCHEIDING

De nascheiding installaties halen een beter rendement als zij alleen PMD rijk restafval ontvangen. Daarom kiezen de meeste verwerkers er steeds vaker voor om afval van gemeenten niet meer na te scheiden als zij ook bronscheiding toestaan. Effectief betekent het amendement dus de overstap van nascheiding op bronscheiding.

De keuze voor bronscheiding in de hoogbouw zorgt er waarschijnlijk voor dat het afval van de hoogbouw op korte termijn niet meer zal worden geaccepteerd voor de nascheiding door HVC. Afgelopen jaar heeft HVC eenzelfde besluit genomen voor de gemeente Dordrecht die ook bronscheiding aanbiedt voor de hoogbouw.

KANSEN OP WEERSTAND BIJ PLAATSING EXTRA CONTAINERS

Inwoners zijn dikwijls zeer betrokken bij veranderingen in hun directe leefomgeving. Niet iedereen is enthousiast over de komst van een extra verzamelcontainer nabij zijn locatie. De gemeente voert een UOV-procedure (zie voetnoot 3 op bladzijde 3 voor een uitleg van de UOV-procedure) waardoor de zorgvuldigheid in de totstandkoming van besluiten goed geborgd is. Dit laat onverlet dat mensen het niet eens kunnen blijven met een besluit, leidend tot weerstand en/of procedures. De verwachting is dat deze weerstand te overzien blijft (we sluiten immers aan bij bestaande locaties) maar we kunnen het risico van juridische procedures niet uitsluiten.

4. CONCLUSIE

Inzetten op een inzamelmethode waarvan het bestaansrecht op de langere termijn ter discussie staat raden we af. De spelregels maken het op dit moment niet mogelijk om beide systemen naast elkaar mogelijk te maken, en de keuze voor bronscheiding in plaats van nascheiding levert forse extra kosten en investeringen die niet gegarandeerd hun technische levensduur zullen halen. We gaan dieper in de op de drie aspecten van de afvaldriehoek.

MILIEU

Bij de uitvoering van het amendement stijgt het aantal verzamelcontainers voor PMD in Bergen naar 139 containers. Dit zijn zes keer zoveel containers als in de oude situatie. Het onderzoek is ingegaan op de kwetsbaarheid van PMD-verzamelcontainers voor vervuiling en de consequenties die dat heeft voor milieu en financiën. Het promoten van de PMD-verzamelcontainer kan er bovendien toe leiden dat er ook in de laagbouw inwoners zijn die hun rolcontainer gaan teruggeven, terwijl de rolcontainer juist verantwoordelijk is voor de mooie resultaten. Bergen heeft in 2021 gekozen voor een ambitieus beleid en navenant ambitieuze

doelen, welke wanneer er gekozen wordt voor een verzesvoudiging van het aantal verzamelcontainers uit beeld raken.

SERVICE

De keuze voor nascheiding in de hoogbouw is gebaseerd op een zo hoog mogelijke service voor bewoners in hun specifieke situatie. Het betreft een systeem waarin inwoners niet meerdere zakken gelijktijdig inpandig op hoeven te slaan, terwijl er door middel van de nascheiding wel mooie milieuresultaten kunnen worden geboekt.

We merken overigens ook geen vraag van deze inwoners naar een aanzienlijke uitbreiding van de PMD containers. De inzameldienst en haar afvalcoaches hebben veel contact met inwoners, bijvoorbeeld tijdens de tien inloophmomenten die georganiseerd zijn rondom de introductie van de variabele heffing.

KOSTEN

De maatregel stuwt de kosten van de inzameling op, terwijl er aan inkomstenkant derving optreedt. De maatregel verhoudt zich ongelukkig tot het beleid, want dat gaat uit van de afvalstoffenheffing betaalbaar houden.

AANBEVELING

Ga door met het beleid Van Afval naar Grondstof. Besluit het huidige bestand PMD-verzamelcontainers niet uit te breiden.